

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ім. Івана Боберського

Кафедра хореографії та мистецтвознавства

Культура і мистецтво Середньовіччя та Ренесансу.

(тези лекції для студентів V курсу)

Із дисципліни «Світова культура і мистецтво»

Рівень вищої освіти – другий магістерський

Спеціальність 024 Хореографія)

Склав : професор кафедри хореографії

та мистецтвознавства

доктор мистецтвознавства Одрехівський Р. В.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри хореографії та
мистецтвознавства

Протокол № 1 від «31» серпня 2022 р.

Зав. кафедри: проф., к.п.н. _____ Сосіна В. Ю.

Львів 2022

План лекції

1. **Культура і мистецтво Середньовіччя.**
2. **Особливості культури і мистецтва Ренесансу.**

Список літератури

1. Кравець М. С. Культурологія. Київ. Просвіта, 2015. 320 с.
2. Левчук. Л. Історія світової культури. Київ. Центр навчальної літератури. 2019. 398 с.
3. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Навчальний посібник. Яртісь А. В., Шендрік С. М., Черепанова С. О. та інші. Львів. Світ. 1994. 564 с.
4. Піча В.М. Культурологія. Посібник. Київ. Знання, 2015. 360 с.

1. Культура і мистецтво Середньовіччя.

Середньовічна культу́ра — яскравий відтінок культури, характерний для періоду Середньовіччя. Охоплює передусім, але не виключно, європейську культуру. Культури інших ареалів, хоч і розвивалися у межах часткової чи повної відокремленості, несуть ті ж тенденції, що й європейська.

Раннє Середньовіччя. В одязі періоду раннього Середньовіччя лежить стиль, що залишився європейцям від періоду великого переселення народу, примітивне взуття та обмотки для штанів. Довгі й короткі туніки, що надягають одна на одну, плащі — від шкір до зшитих шматків тканини, сколених, пов'язаних, прошнурованих. Це хутрянні та шкірянні плащі, шкірянні та кістяні елементи захисного одбробкою і без. Штани: короткі, до колін, довгі, прикріплені обмотками до литок і заправлені в шкірянні панчохи або взуття — постоли.

Пізнє Середньовіччя. Період панування церкви визначив спосіб життя середньовічної людини, соціальні кордони суспільства і естетичне кредо. Хрестові походи (1095—1270) супроводжували вплив східної моди на європейську. Уніфікація, продиктована бідністю і примітивністю виробництва, заповнюється гонитвою за обсягом та розміром. Лицарські турніри і вся супровідна їх екіпіровка — лати, штандарти і герби, білі, попони коней — у своїй строкатості і асиметрії малюнків породили костюми так і називалися — «гербовими».

Розвиток науки і технологій. Починаючи з XII—XIII століття, у Європі стався різкий підйом розвитку технологій і збільшилося число нововведень в засобах виробництва, що сприяло економічному зростанню регіону. Менш ніж за століття було зроблено більше винаходів, ніж за попередні тисячу років.

Були винайдені гармати, окуляри, артезіанські свердловини і крос-культурні впровадження: порох, шовк, компас і астролябія прийшли зі Сходу.

Були також великі успіхи в суднобудуванні і в годинах. У той же час величезна кількість грецьких і арабських робіт з медицині і науці були переведені і поширені по всій Європі.

Напрямки в Середньовічному мистецтві. У Середньовіччі дуже активно стали з'являтися і розвиватися нові стилі й напрямки в архітектурі.

Романський стиль. Це стиль у західноєвропейському мистецтві X–XII століття ів. Найбільш повно він проявився в архітектурі. Романський стиль, художній стиль, що панував у Західній Європі (а також торкнулася деякі країни Східної Європи) в X—XII ст. (У ряді місць — і в XIII ст.). Один з найважливіших етапів розвитку середньовічного європейського мистецтва. Термін «Романський стиль» був введений на початку XIX ст.

Готика. Період у розвитку середньовічного мистецтва, який охоплював майже всі області матеріальної культури і розвивався на території Західної, Центральної і частково Східної Європи з XII по XV століття. Готика прийшла на зміну романського стилю, поступово витісняючи його. Хоча термін «готичний стиль» найчастіше застосовується до архітектурних спорід, готика охоплювала також скульптуру, живопис, книжкову мініатюру, костюм, орнамент і т. д. Поняття «полум'яніючої готики»

2. Особливості культури і мистецтва Ренесансу.

Ренесанс (*епоха Відродження*). Епоха в історії культури Європи, що прийшла на зміну культурі Середньовіччя і попередня культурі нового часу. Зразкові хронологічні рамки епохи — XIII–XVI століття. Відмінна риса епохи відродження — світський характер культури і її антропоцентризм (тобто інтерес, в першу чергу, до людини і його діяльності). З'являється інтерес до античної культури, відбувається як би її «відродження» — так і з'явився термін.

У своїй основі Ренесанс має гуманістичний світогляд, звернення до культурної спадщини античності, її «відродження» (звідси і походження терміна). Його провісниками стали поет Данте, художник Джотто та інші. Але родоначальниками Відродження вважаються Франческо Петрарка (1304—1374), автор «Книги пісень» і Джованні Бокаччо (1313—1375), автор «Декамерону». В малярстві першою була Флорентійська школа на чолі з Філіппо Брунеллескі (1377—1446), Донателло (1386—1466), Мазаччо (1401—бл.1428). Це період так званого «Раннього Відродження». Отже, перша в історії людства антифеодальна культура виникла в італійських містах-державках, які першими стали на капіталістичний шлях розвитку економіки й вибороли політичну незалежність в аристократії та князів церкви. Останні ж перейшли на позиції підтримки нової ідеологічної течії. Вони або породжували компромісні форми між ренесансним світоглядом і католицизмом, або обмежували розповсюдження гуманізму. Навіть в Італії (Флоренція, Венеція, Ріміні, Падуа, частково Рим) відомі ренесансні центри існували в тісному

оточенні феодальних князівств і феодальних державних утворень на Європейському континенті.

З XVI століття розпочався перехід до первісного накопичення капіталів, довга і драматична перебудова економіки декількох західноєвропейських країн, формування перших національних держав і буржуазних націй. Дивним чином в авангарді нових процесів стали країни, мало зачеплені ідеями Відродження — Північні Нідерланди, Англія, Швеція, частково — німецькі князівства. Найпарадоксальніша ситуація склалася в Італії, класичній країні Відродження. Дрібні італійські князівства на чолі з Папською державою пішли консервативним шляхом зміцнення феодальних відносин. Це спричинило кризу ідей Відродження після 1527 року, скорочення капіталістичних виробництв, обвал авторитету римських пап, і посилення позицій інквізиції в усіх суспільних галузях, загальмувало процес об'єднання конгломерату дрібних італійських держав у єдину державу на 450 років. (Італія стане єдиною державою лише в середині XIX століття.)

Посилив свої позиції європейський протестантизм — через занепад авторитету папської влади. В Німеччині зміцнило позиції лютеранство. В Англії виникло англіканство, де головою віровчення став світський володар — король Генріх VIII. Відтак Британія офіційно відмовилась надсилати у Рим гроші та не визнавала верховенства папи в державі. За папський рахунок свої позиції посилили навіть італійські князівства. У місто Ріміні повернувся Сіджизмондо Малатеста, володар міста. А венеціанські дожі підпорядкували собі папські міста Червію та Равенну. Римським папам знадобилось кілька десятиліть, аби потроху відновити свої позиції тільки в Італії. Однак західноєвропейська спільнота назавжди розкололася на два релігійні табори — католицизм і протестантизм.

Новий поштовх для розвитку ідей гуманізму дає винайдення друкарства у XV ст., яке дозволяє зробити літературні твори надбанням ширших верств. Починається період «Високого відродження». Творчість діячів цього періоду сповнена вірою в безмежні можливості людини, її волі і розуму, запереченням схоластики й аскетизму. Це епоха нових географічних відкриттів, розвитку науки, в архітектурі — створення великої кількості світських будівель, у живописі відображення всього багатства дійсності новими художніми засобами, зображення людського тіла, у тому числі й оголеного. Видатними представниками цього періоду були Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Рафаель Джорджоне, Тіціан (Італія), Альбрехт Дюрер, Ульріх фон Гуттен, Г. Гольбейн (Німеччина), Франсуа Рабле (Франція), Шекспір, Томас Мор (Англія), Мігель Сервантес, Лопе де Вега (Іспанія), Еразм Роттердамський, Пітер Рубенс, Рембрандт (Нідерланди, Фландрія) та багато інших.

